



Hr Helir-Valdor Seeder  
Minister  
Põllumajandusministeerium  
Lai 39/41  
15056 Tallinn

Teie: 09.04.2007 nr 8.2-1/592

Meie: 15.05.2007 nr 13-3-1/20524-2

**Eesti maaelu arengukava 2007-2013 keskkonnamõju  
strateegilise hindamise aruande heakskiitmine**

Austatud härra Seeder

Olete esitanud Keskkonnaministeeriumile kui keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) järelevalvajale heakskiitmiseks Eesti maaelu arengukava 2007-2013 (MAK) KSH aruande.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 38 lõikele 1 ja lõike 2 punktidele 3 ja 4 ning § 42 lõikele 2 tuginedes on Keskkonnaministeerium otsustanud:

1. Kiita heaks Eesti maaelu arengukava KSH aruanne järgmiste märkuste arvestamisel:
  - 1.1 KSH aruandele tuleb lisada KSH programmi ning aruande heakskiitmise otsuste koopiad (Keskkonnaministeeriumi kirjade koopiad);
  - 1.2 Lisada Sotsiaalministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi poolt esitatud seisukohad KSH programmi osas (vastavalt KeHJS § 36 lg 3 sätestatule);
  - 1.3 Lisada KSH aruandele kirje aruande avalikust väljapanekust ja arutelust teavitamise aja ja viiside kohta;
  - 1.4 Parandada KSH aruande peatükis 5.2 toodud alamvesikondade ning vesikondade veemajanduskavade valmimise ajad;
  - 1.5 KSH aruande peatükis 6.3 toodud mulla ja vee indikaatorite valikut tuleb korrigeerida ning täiendada ja seejärel rakendada neid MAK-i elluviimisel keskkonnaseisundi selgitamiseks;
  - 1.6 KSH aruande peatükis 7.3.1 täpsustada nitraaditundliku ala (NTA) tegevuskava kohta kirjutatut.
2. MAK-i koostaja peab tagama KSH aruande peatükis 10 käsitletu ja käesolevas kirjas määratu alusel keskkonnaseire elluviimise.

Ühtlasi juhime tähelepanu asjaolule, et KSH protsess ei lõpe KSH aruande heakskiitmisega.

Põllumajandusministeeriumil tuleb pärast arengukava kinnitamist Vabariigi Valitsuses kahe nädala jooksul sellest teavitada ka huvirühmasid, avalikkust ning asjakohaseid asutusi, vastavalt KeHJS-i §-s 44 sätestatud nõuetele.

Eeltoodud otsuseni on jõutud alljärgnevatele kaalutlustele tuginedes.

Keskkonnaministeerium kiitis MAK KSH programmi heaks 04.01.2007 kirjaga nr 13-3-1/14542-2. KSH programmi heakskiitmise kirjas juhtisime tähelepanu asjakohaste asutuste ja huvirühmade liiga üldisele käsitlesele. Peame tõdema, et KSH aruandes ei ole huvitatud isikute ja organisatsioonide nimekirja täpsustatud. Tutvunud KSH aruandega, leiame, et MAK koostamise ja KSH korraldamise käigus on konsultatsioonid osapooltega toimunud ning seda on KSH aruandes kajastatud (KSH aruande pt 3.4.3 ja pt 11). Lisaks pöörame tähelepanu sellele, et KSH programmi peatükis 12 on öeldud, et programmile lisatakse Sotsiaalministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi poolt esitatud seisukohad programmi osas (vastavalt KeHJS § 36 lg 3). Peame nentima, et neid seisukohti ei ole, mistõttu tuleb need ka juurde lisada.

#### KSH aruande vastavus kehtestatud nõuetele:

Keskkonnaministeeriumi kui KSH järelevalvaja üheks kohustuseks on KeHJS-i kohaselt KSH aruande programmile ja õigusaktide nõuetele vastavuse kontrollimine (§ 38 lõike 2 punkt 3).

MAK meetmete II telje III alamtelg käsitleb muuhulgas keskkonnasõbralikku majandamist nitraaditundlikul alal (KSH aruanne pt 4.3.2 *Telg II – Keskkonna ja paikkonna parandamine*). MAK meetmete elluviimisega nähakse ette vee kaitset nitraaditundlikul alal, kuid tähelepanuta on jäetud põllumajandustootjate olukord. Nimetatud meetme eesmärk ei ole kooskõlas Euroopa Nõukogu määrusega nr 1698/2005 artikkel 38ga, mille kohaselt makstakse ebasoodsates tingimustes tegutsevatele põllumajandustootjatele direktiiviga 2000/60/EÜ seotud toetust, et hüvitada kantud kulusid ja saamatajäänud tulu. MAK-is ei selgitata nitraaditundlikule alale jääva põllumajandustootja võimalust saada mainitud direktiivi alusel kompensatsiooni. Samuti on probleem jäetud kajastamata KSH aruande peatükis 5.2, kus on toodud ülevaade Euroopa Liidu ja Eesti keskkonnaõigusest.

Leiame, et KSH aruandes on käsitletud kõiki punkte, mida nimetab KeHJS-i § 40 lõige 4. Käsitletud on eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldust, hinnatud meetmete võimalikku otsesest mõju keskkonnavaldkondadele (õhukeskkonnale, veekeskkonnale, maastikele, elusloodusele, mullale, inimeste tervisele, kultuuripärandile) ning antud koondhinnang, mille kohaselt MAK-i meetmete rakendamine ei too kaasa olulist negatiivset keskkonnamõju. Muuhulgas on välja toodud (vastavalt KeHJS-i § 40 lõike 4 punktile 5) MAK-i jaoks olulised Euroopa Liidu üldised ning Eesti keskkonnamärgid. Siinkohal pöörame Teie tähelepanu KSH aruande peatükis 5.2 toodud andmete õigsusele. Alamvesikondade veemajanduskavad ei valminud aastal 2006, vaid valmivad 2007. aastal, ning vesikondade veemajanduskavad ei valmi 2008. aastaks, vaid eeldatavalt 2009. aasta lõpuks. Seega palume KSH aruandes teha vastavad korrektuurid.

KSH aruande peatükis 6.3 on toodud indikaatorite valik. Keskkonnaindikaatorid on vajalik määratleda kõikide peamiste keskkonnavaldkondade seisundi jälgimiseks. Oleme seisukohal,

et MAK keskkonnaindikaatorite valikut tuleb täiendada. Pöörame tähelepanu vee indikaatorite näidissetepanekutele. „*Joogivee vastavus joogivee standardile*“ asemel tuleb märkida „*põhjavee vastavus joogivee standardile*“. Samuti tuleb indikaatorite nimekirja lisada *rannikuvesi*. Mulla indikaatorite loetelu tuleb täiendada, kuna toodud indikaatorid ei võimalda iseloomustada majandamisviisist tingitud mitmeid mulda negatiivselt mõjutavaid tegevusi (nt mulla soostumist, erosiooni ja deflatsiooni, mulla loodusliku taastootmise pidurdamist).

KSH aruande peatükis 7.3.1 on nitraadidirektiivist tulenevate alaeesmärkide ühe punktina välja toodud NTA tegevuskava elluviimine aastaks 2009. Juhime Teie tähelepanu sellele, et NTA tegevuskava tegevused tulenevad veeseadusest ja seaduse täitmine on jätkuv tegevus. Vastavalt veeseire tulemustele korrigeeritakse NTA tegevuskava vajadusel iga 4 aasta tagant või kinnitatakse samadel tingimustel järgmisteks aastateks. Sellest tulenevalt korrigeerida vastava alaeesmärgi sõnastust.

KSH aruande peatükis 8.4 on toodud alternatiivide võrdlus, kus lisaks põhialternatiivile (jätkata nii, nagu välja pakutud MAK-s) käsitletakse rakenduskavadest loobumise (0-alternatiiv) ning arengukava täiendamise alternatiivi. Iga alternatiivi juures on välja toodud selle negatiivsed ja positiivsed küljed. Kahjuks ei selgu aruandest, millised olid prima alternatiivi valiku argumendid (§ 40 lg 4 p 10). Enne alternatiivide käsitlemist on peatükis 8.3 hinnatud MAK-i meetmete võimalikku keskkonnamõju ning toodud kokkuvõtte, kus leitakse, et MAK-i tegevused loovad eeldused keskkonnasäästlikemate põllumajanduse tootmisviiside kasutamiseks ning aitavad kaasa maapiirkondade hea keskkonnaseisundi säilimisele. Seega võib järeldada, et põhialternatiiv on ka parim variant.

Üldjoontes võib lugeda KSH aruande sisu rahuldavaks ning seaduses nõutule vastavaks. KeHJS-i § 40 lõige 2 kohustab keskkonnamõju strateegilisel hindamisel selgitama, kirjeldama ja hindama strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ja peamisi alternatiivseid meetmeid, tegevusi ja ülesandeid, arvestades strateegilise planeerimisdokumendi eesmarke ja käsitletavat territooriumi. KSH aruande peatükis 4 on toodud MAK-i sisu ja eesmärgid, millele tuginedes on peatükis 8 käsitletud MAK-i elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ning alternatiivseid meetmeid.

Vastavalt KeHJS-i § 38 lg 2 p 5 on järelevalvaja kohustuseks eksperdi seaduse nõuetele vastavuse hindamine. Kuigi KSH programmile ega aruandele ei ole lisatud materjale, mis tõendaksid eksperdi vastavust KeHJS § 34 lõikes 3 sätestatud nõuetele, on ekspert kinnitanud oma pädevust Keskkonnaministeeriumile.

#### KSH aruande avalikustamine:

KeHJS-i §-d 41 ja 37 sätestavad KSH aruande avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teatamise viisid. MAK KSH aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu toimumise kohta on 02.02.2007 Ametlikes Teadaannetes ilmunud vastavasisuline teade. Teates kajastatud informatsioon on piisav ning vastab KeHJS-i § 37 lõigetes 2 ja 3 ning §-s 41 sätestatud nõuetele. Peame tõdema, et KSH aruandele ei ole lisatud viiteid KSH aruande avaliku arutelu toimumisest teatamise teiste viiside kohta. KSH aruande avaliku arutelu protokollist selgub, et vastav kuulutus ilmus lisaks Ametlikele Teadaannetele ajalehes Postimees ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel ning eraldi teavitati kõiki asjaomaseid

institutsioone, sh asjaomaseid ministeeriume ning keskkonnaorganisatsioone ühendavat Keskkonnaühenduste Koda. KSH aruande avalik arutelu toimus 23.02.2007 Põllumajandusministeeriumis ning ürituse toimumist kinnitab aruandele lisatud arutelu protokoll.

Vastavalt KeHJS-i § 37 lõikele 4 on igal aastal õigus KSH aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ajal tutvuda aruande ja arengukava elluviimisega kaasnevat keskkonnamõju käsitlevate muude dokumentidega, esitada aruande kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid. Leiame, et avalikkusel võimaldati KSH aruandega tutvuda ning selle kohta ettepanekuid ja vastuväiteid esitada piisava perioodi kestel. KSH aruande kohta esitas ettepanekud Sotsiaalministeerium, kelle märkused olid KSH aruande sisu kohta ning nendega mitteamestamist on põhjendatud aruande peatükis 11. Samuti on ettepanekud, küsimused ning vastuväited, nendele vastamine ja nendega arvestamine või mitteamestamine toodud aruande lisana esitatud KSH avalike arutelude protokollides (lisad 1 ja 3) ning KSH aruande koosseisus olevas tabelis (*KSH ettepanekute arvestamine*). Seega loeme KeHJS-i § 42 lõikes 1 sätestatud nõude täidetuks. KSH aruandele tuleb lisada avalikkuselt laekunud kirjad ettepanekute ja arvamustega ning neile saadetud vastused.

Vastavalt KeHJS-i §-le 43 tuleb strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel, enne selle kinnitamist, arvestada keskkonnamõju strateegilise hindamise ning võimaluse piires hindamise käigus toimunud avalikustamise tulemustega. Vabariigi Valitsus kiitis Eesti maaelu arengukava 2007-2013 heaks 08.02.2007. Seega on Põllumajandusministeerium Eesti maaelu arengukava 2007-2013 Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks esitanud ning Vabariigi Valitsuse poolt on nimetatud dokument heakskiidetud enne seadusekohast KSH aruande heakskiitmist KSH järelevalvaja poolt. Protseduuriliselt on arengukava koostamisel eksitud, kuid sellest hoolimata on hinnanguliselt KSH tulemustega MAK-is arvestatud, mida kinnitab ka KSH aruandele lisatud tabel *KSH ettepanekute arvestamine*.

#### Seiremeetmete kinnitamine:

KSH aruande peatüki 10 kohaselt vastutab MAK seiresüsteemi koordineerimise ja toimimise eest Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakond, kes muuhulgas juhendab asjaomaseid institutsioone MAK seire ja hindamise küsimustes, täidab MAK Seirekomisjoni sekretariaadi ülesandeid ja koostab MAK seire iga-aastased aruanded, lõpparuande ning esitab need MAK Seirekomisjoni poolt heakskiitmiseks Euroopa Komisjonile.

Seiremeetmete alusel on võimalik selgitada, millist mõju on avaldanud arengukava elluviimine keskkonnaseisundile ja missugused muudatused on keskkonnas aset leidnud.

Riikliku keskkonnaseire programmi ühe osa, mullaseirega, tegeleb Põllumajandusuuringute Keskuse põllumajanduslike keskkonnamõjude seire büroo, kes viib läbi põllumajandusliku keskkonnatoetuse mõju hindamist mullastikule, bioloogilisele mitmekesisusele, maastikulisele mitmekesisusele, veele, sotsiaalmajandusele.

Keskkonnaseisundit tuleb jälgida nii riigi kui ettevõtte keskkonnalubadega määratud seire abil. Keskkonnaseisundi jälgimisega saab muuhulgas kindlaks teha, kuidas on rajatiste keskkonnanõuete vastavusse viimine parandanud keskkonna olukorda (veekogude hea seisund, liikide soodne seisund, välisõhu vastavus keskkonnanormidele) ning milline

positiivne mõju on keskkonnakoormuse piiramisel ja vähendamisel.

Keskkonnaseire alusel peab saama kindlaks teha MAK meetmete elluviimise sotsiaal-  
majanduslikku mõju, maapiirkondade arengut (kuidas on toimunud areng eri piirkondades,  
kas see on tasakaalustunud) ning seda, milline on olnud mõju tööhõivele.

Lugupidamisega



Jaanus Tamkivi  
Minister

Maris Malva 626 0742  
[maris.malva@envir.ee](mailto:maris.malva@envir.ee)